

Návrh EU na změnu přílohy IV Basilejské úmluvy o kontrole pohybu nebezpečných odpadů přes hranice států

Informační podklad k návrhu rozhodnutí o předložení návrhů jménem Evropské unie na změnu přílohy IV Basilejské úmluvy o kontrole pohybu nebezpečných odpadů přes hranice států a jejich zneškodňování s ohledem na 15. zasedání konference smluvních stran a o postoji Evropské unie k návrhům jiných smluvních stran na změny přílohy IV a dalších příloh

Podklad k dokumentu Rady č. 10102/20
listopad 2020
zpracoval: Tomáš Brandejský

Obsah:

- Hodnocení z hlediska principu subsidiarity: 3
- Odůvodnění a předmět: 3
- Obsah a dopad:..... 4
- Projednávání ve výboru pro životní prostředí PS PČR: 6

AKTUÁLNÍ VYDÁNÍ:

ŘADA: DOKUMENTY EU

Název: Návrh EU na změnu přílohy IV Basilejské úmluvy o kontrole pohybu nebezpečných odpadů přes hranice států

Zpracoval: Brandejský, T.

Číslo: Podklad k dokumentu č. 10102/20

Datum: listopad 2020

Klíčová slova:

Nebezpečné odpady; mezinárodní přeprava; zneškodňování; Basilejská úmluva

Typ řady: interní

První vydání řady: říjen 2004

Frekvence vydání řady: nepravidelná

Zaměření: Informační podklady k dokumentům EU projednávaným VEZ

Jazyk: CZ

Vydavatel: Kancelář Poslanecké sněmovny, Sněmovní 4, 118 26 Praha 1

PARLAMENTNÍ INSTITUT plní úkoly vědeckého, informačního a vzdělávacího střediska pro Poslaneckou sněmovnu, její orgány, poslance a Kancelář Poslanecké sněmovny, pro Senát, jeho orgány, senátory a Kancelář Senátu. Naše činnosti a produkty uvádíme níže.

Oddělení všeobecných studií	STUDIE Srovnávací studie Analytické studie	ODPOVĚDI NA DOTAZ Stručné odpovědi na dotazy členů Parlamentu	VYBRANÁ TÉMATA Studie zpracované k aktuálním problematikám	MONITORING Vybrané hospodářské měnové a sociální ukazatele	MIGRACE Přehled aktualit v oblasti migrace za vybrané období
	PŘEHLED SZBP Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU	EUROZÓNA+ Přehled ekonomických událostí v EU	PODKLADY pro zahraničně politická jednání	PŘEDNÁŠKY pro zahraniční delegace, PS, Senát	
Oddělení pro evropské záležitosti	STANOVISKA kompatibility nevládních návrhů zákonů s právem EU	KONZULTACE k předkládaným vládním návrhům zákonů	DOKUMENTY EU Výběr z aktů a dokumentů EU zaslaných PS	ZPRÁVY Aktuální agenda v Bruselu	PODKLADY pro jednání výboru na mezinárodní úrovni
	INFORMAČNÍ STŘEDISKO Informace o činnosti Poslanecké sněmovny a prohlídky budov	ECPRD Spolupráce s Evropským centrem pro parlamentní výzkum a dokumentaci	PŘEDNÁŠKY pro Poslaneckou sněmovnu, pro školy, veřejnost	INFORMAČNÍ MATERIÁLY o fungování Poslanecké sněmovny, o legislativním procesu	ZÁPISY ze schůzí, seminářů, přednášek, kulatých stolů

NÁVRH ROZHODNUTÍ

Návrh rozhodnutí Rady o předložení návrhů jménem Evropské unie na změnu přílohy IV Basilejské úmluvy o kontrole pohybu nebezpečných odpadů přes hranice států a jejich zneškodňování s ohledem na 15. zasedání konference smluvních stran a o postoji Evropské unie k návrhům jiných smluvních stran na změny přílohy IV a dalších příloh

KOM(2020) 362 v konečném znění, kód Rady 10102/20
Interinstitucionální spis 2020/0167/NLE

- **Právní základ:**
Články 192 odst. 1 a 218 odst. 9 Smlouvy o fungování Evropské unie.
- **Datum zaslání Poslanecké sněmovně prostřednictvím VEZ:**
10. 8. 2020
- **Procedura:**
Legislativní postup.
- **Hodnocení z hlediska principu subsidiarity:**
Hodnocení návrhu rozhodnutí bude doplněno po jednání VŽP.
- **Odůvodnění a předmět:**

Předkládaný [návrh rozhodnutí Evropské rady o předložení návrhů jménem Evropské unie na změnu přílohy IV Basilejské úmluvy o kontrole pohybu nebezpečných odpadů přes hranice států a jejich zneškodňování s ohledem na 15. zasedání konference smluvních stran a o postoji Evropské unie k návrhům jiných smluvních stran na změny přílohy IV a dalších příloh](#) (dále jen „návrh“) obsahuje (I.) návrh na změnu přílohy IV Basilejské úmluvy jménem EU a (II.) postoje EU k návrhům jiných smluvních stran na 15. zasedání konference smluvních stran, které proběhne ve dnech 19. až 30. července 2021.

Návrh obsahuje tyto body:

- rozlišení, vysvětlení a vyjasnění výrazů „konečné zneškodnění“ a „konečné využití“ odpadu;
- aktualizaci a vyjasnění popisů činností souvisejících s nakládáním s odpady a vztažení požadavků Basilejské úmluvy na všechny činnosti;
- vyjednávací postoj Unie k návrhům dalších změn předloženým jinými smluvními stranami.

[Basilejská úmluva](#) o kontrole pohybu nebezpečných odpadů přes hranice států a jejich zneškodňování je mezinárodní smlouva podepsaná roku 1989 na základě iniciativy OSN, která vstoupila v platnost roku 1992 na základě [rozhodnutí Rady 93/98/EHS](#). Do českého práva je Basilejská úmluva provedena především [zák. č. 185/2001 Sb., o odpadech](#).

Evropská unie i její členské státy jsou smluvními stranami úmluvy. Jedná se o nejvýznamnější globální mezinárodně právní dokument upravující **pohyb nebezpečných odpadů přes státní hranice** za účelem jejich zneškodňování i využívání. Roku 2019 se drtivá většina smluvních stran dohodla,

že za nebezpečný odpad bude považován i **plast**. USA byly jednou ze dvou zemí, které s podřazením plastového odpadu Basilejské úmluvě nesouhlasily.

Problematika odpadů je v EU řešena velkým množstvím právních předpisů. V souvislosti s Basilejskou úmluvou se jedná hlavně o [nařízení č. 1013/2006 o přepravě odpadů](#), které upravuje vývozy z Unie a dovozy do Unie, jakož i zásilky mezi členskými státy. Odpady obecně řeší [směrnice č. 2008/98/ES o odpadech](#), která ve svých přílohách I a II obsahuje seznamy činností souvisejících s nakládáním s odpady odpovídající příloze IV Basilejské úmluvy. Směrnice a nařízení se použijí i v rámci Evropského hospodářského prostoru. Skládky odpadů podrobněji řeší [směrnice č. 1999/31/ES o skládkách odpadů](#). Existuje také speciální právní úprava např. pro perzistentní organické znečišťující látky¹ ([nařízení č. 2019/1021](#)), používání některých nebezpečných látek v elektrických a elektronických zařízeních ([směrnice č. 2011/65/ES](#)) a odpadní elektrická a elektronická zařízení ([směrnice č. 2012/19/EU](#)).

- **Obsah a dopad:**

Akt, který má konference smluvních stran přijmout, představuje akt s právními účinky. Zamýšlený akt bude závazný podle mezinárodního práva v souladu s článkem 18 Basilejské úmluvy. Ovlivní oblast působnosti a obsah právních předpisů EU, konkrétně směrnici o odpadech a nařízení o přepravě odpadů. Směrnice a nařízení provádějí úmluvu mimo jiné tím, že stanoví seznam činností souvisejících s nakládáním s odpady a postupy pro vývozy z Unie a dovozy do Unie, jakož i pro zásilky mezi členskými státy.

Předložený dokument se dělí na důvodovou zprávu a návrh rozhodnutí Rady. Podle návrhu rozhodnutí by EU měla na 15. konferenci předložit **návrhy týkající se přílohy IV Basilejské úmluvy** s cílem:

- změnit přílohu IV tak, aby obsahovala obecný úvod, v němž by byly jasně odlišeny výrazy konečné zneškodnění a využití, a aby vyjasňovala, že **veškeré činnosti související s nakládáním s odpady**, které se provádějí nebo by se mohly provádět v praxi, **jsou zahrnuty bez ohledu na svůj právní status a na to, zda jsou považovány za šetrné k životnímu prostředí**, a že sem patří i činnosti, které jsou prováděny před zneškodněním jinými způsoby (dále jen „předběžné postupy“),
- změnit přílohu IV tak, aby zahrnovala popisky a úvodní texty, v nichž bude **vysvětleno, co se rozumí jinými činnostmi** než využitím podle přílohy IV A a IV B,
- změnit přílohu IV ohledně stávajících činností a zavedení nových činností, mimo jiné s cílem aktualizovat a vyjasnit popisy činností **v souladu s vědeckým, technickým a jiným vývojem od přijetí úmluvy v roce 1989**, a zavedením univerzálních ustanovení zajistit, aby se požadavky úmluvy vztahovaly na **všechny činnosti, které nejsou konkrétně zmíněny**.

¹ Perzistentní organické znečišťující látky, neboli „POPs“ (*persistent organic pollutants*), zahrnují celou řadu organických látek, které v životním prostředí dlouhodobě přetrvávají, hromadí se v živých organismech a ohrožují naše zdraví a životní prostředí. Mohou se přenášet vzduchem, vodou nebo stěhovavými druhy přes hranice jednotlivých zemí, a dostávat se tak do oblastí, kde se nikdy nevyráběly ani nepoužívaly. **V již velice malých dávkách způsobují hormonální poruchy a ohrožují reprodukci živočichů včetně člověka (například negativně ovlivňují mužskou plodnost). Mají na svědomí poškození imunitního systému a některé z nich způsobují rakovinu. Negativně působí na rozvoj nervové soustavy a další vývojové poruchy u dětí.** Mezi POPs se řadí např. pesticidy a jiné chemické látky vytvářené jak úmyslně, tak i neúmyslně (polychlorované bifenoly (PCB), dioxiny a furany). Ve světovém měřítku jsou POPs regulovány primárně Stockholmskou úmluvou a Aarhuským protokolem. **Zdroje: 1)** Perzistentní organické látky. Arnika [online]. [cit. 2020-10-29]. Dostupné z: <https://arnika.org/pops>, **2)** O perzistentních organických znečišťujících látkách [online]. Evropská agentura pro chemické látky [cit. 2020-10-29]. Dostupné z: <https://echa.europa.eu/cs/understanding-pops>

Cílem výše uvedených návrhů je:

- zajistit, aby byly v plné míře uplatňovány vhodné **kontrolní mechanismy** úmluvy, a aby tak v případě přijetí tyto mechanismy zlepšily kontroly zásilek odpadů a usnadnily předcházení nedovoleným zásilkám,
- zlepšit právní srozumitelnost a společné chápání a výklad činností souvisejících s nakládáním s odpady smluvními stranami,
- podporovat nakládání s odpady způsobem šetrným k životnímu prostředí na celosvětové úrovni a přispět k přechodu na celosvětové oběhové hospodářství.

K navrhovaným změnám Komise mj. uvádí následující:

- Změny v nařízení (ES) č. 1013/2006 by mohly mít **nežádoucí a problematické účinky na zásilky odpadů určených k recyklaci v rámci EU a EHP**, protože by se na ně vztahovaly **nové oznamovací povinnosti**. Tyto zásilky podle Komise již podléhají požadavkům na ochranu životního prostředí v unijních právních předpisech o odpadech a **zavedení nových správních postupů by mohlo v EU zkomplikovat a prodražit recyklaci**, zatímco by přineslo pouze omezené výhody z hlediska ochrany životního prostředí.²
- Je vhodné **zachovat současný stav**. Za tímto účelem Komise připravuje regionální dohodu podle čl. 11 Basilejské úmluvy a [rozhodnutí Rady OECD C\(2001\)107/FINAL](#), která by EU umožnila vyhnout se zdvojení kontrolního mechanismu. Na zásilky odpadů, které nejsou klasifikovány jako nebezpečné, by v EU a v EHP neměla být podle Komise uložena žádná dodatečná kontrola.
- Důsledky pro hospodářské subjekty, pokud jde o **export z EU**, závisí na tom, jak dopadne jednání na 15. konferenci, zejména na tom, které přílohy budou nakonec změněny, na druhu odpadu, který má být exportován, a zemích určení. Samotná změna přílohy IV Basilejské úmluvy však podle Komise nebude mít přímé důsledky pro vývoz odpadů, protože pouze upřesní popis činností, které musí být provedeny po odeslání odpadu, což má usnadnit provádění kontrol. V rozsahu, v jakém budou do přílohy II nebo VIII úmluvy zařazeny další kategorie elektrických a elektronických odpadů (a v jakém by měla být odpovídajícím způsobem změněna příloha V nařízení (ES) č. 1013/2006), by byl **vývoz těchto odpadů z EU do zemí, které nejsou členy OECD, zakázán** podle čl. 36 nařízení (EU) č. 1013/2006.
- Pokud budou změny schváleny na 15. konferenci smluvních stran, budou muset být **provedeny do směrnice o odpadech a nařízení o přepravě odpadů**. Směrnice o odpadech totiž obsahuje seznam činností souvisejících s nakládáním s odpady podle přílohy IV Basilejské úmluvy a nařízení o přepravě odpadů obsahuje zvláštní položky pro elektrické a elektronické odpady odpovídající přílohám VIII a IX úmluvy.
- Pokud ostatní smluvní strany navrhnou změny příslušných příloh, které by mohly dosáhnout stejných cílů jako návrhy Unie, **mohly by být tyto návrhy v zásadě Unii**

² EU a EHP může mít od Basilejské úmluvy odlišnou regionální dohodu, tj. bez kontrolního systému Basilejské úmluvy. Dohoda se musí oznámit sekretariátu Basilejské úmluvy podle čl. 11 úmluvy, který umožňuje smluvním stranám uzavírat dvoustranné, mnohostranné nebo regionální dohody nebo ujednání o pohybech odpadů přes hranice států za předpokladu, že dohody nebo ujednání jsou slučitelné s nakládáním s odpady, které je šetrné k životnímu prostředí.

podpořeny. To se může týkat seznamu činností v příloze IV a položek pro elektrické a elektronické odpady, které jsou v současnosti uvedeny v příloze VIII (A1180) a v příloze IX (B1110), a mohlo by se to rovněž týkat nových navrhovaných položek pro elektrické a elektronické odpady v příloze II (kategorie odpadů vyžadujících zvláštní pozornost).

Návrh nového znění přílohy IV Basilejské úmluvy je obsažen v [příloze](#) předloženého návrhu rozhodnutí Rady. Ta definuje způsoby zneškodňování odpadů, způsoby využití a jiné činnosti než využití.

- **Projednávání ve výboru pro životní prostředí PS PČR:**

Výbor pro životní prostředí PS PČR projednal dokument dne 4. listopadu 2020 a usnesením č. 145 přijal tyto závěry:

Výbor pro životní prostředí Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR

- I. **bere na vědomí** Návrh rozhodnutí Rady o předložení návrhů jménem Evropské unie na změnu přílohy IV Basilejské úmluvy o kontrole pohybu nebezpečných odpadů přes hranice států a jejich zneškodňování s ohledem na 15. zasedání konference smluvních stran a o postoji Evropské unie k návrhům jiných smluvních stran na změny přílohy IV a dalších příloh, COM(2020) 362 final;
- II. **pověřuje** předsedkyni výboru, aby o tomto usnesení informovala předsedu výboru pro evropské záležitosti.